

Eğer Tarihimiz Olmasaydı: Kadın Tarihinin Korunması, Koleksiyonların Oluşumu, Gelişimi ve Süregelen Önemi

If We Were Without A History: The Preservation of Women's History - Collection, Development & Continuing Importance¹

Nathalie Belkin

Arşivci, The London Library

Çeviri / Translated by Sevda Akyüz

Çeviri editörü / Translation editor Selvi Başak Öztürk

“Genel olarak, geçmişteki ve günümüzdeki tartışmaların da gösterdiği üzere, kadın koleksiyonlarının ve koleksiyon geliştirme çalışmalarının önemi, günümüzdeki kadın çalışmalarının sürdürülebilirliği ve kadın tarihinin korunması bakımından belirleyici niteliktedir.”

Giriş

Bütün olarak ele alındığında kadın arşivleri, koleksiyon gelişimi ve finansman bakımından yetersiz durumdadır. Kadın tarihinin korunmasının en önemli savunucularından ve önde gelen kadın tarihçilerden biri olan Mary Ritter Beard'ın kendisi bile bugün neredeyse yalnızca bir dipnot olarak kalmıştır. Beard 1930'larda, “on yıllar boyunca kadın arşivlerinin desteklenmesi”ne kendisini adanmıştı.² İlk girişimi olan The World Center for Women's Archives [Dünya Kadın Arşivleri Merkezi] finansman, fiziksel depolama alanı ve tanıtım eksikliği nedeniyle başarısız olmuştu. Bu makale,

kadın araştırmaları alanında kadın tarihinin korunmasına ilişkin algının yanı sıra arşivler aracılığıyla kadın tarihinin korunmasını, yerleşik koleksiyonların geliştirilmesini ele almaktadır. Küçük ve yerleşik kadın arşivleri gelişirken, kadınların yaşamları ve faaliyetleri hâlâ yeterince belgelenmemekte ya da korunmamaktadır.

Mary Ritter Beard, kadınların tarihini koruma mücadelesinde ya da arzusunda yalnız değildi. Kadınların oy hakkını savunan Rosika Schwimmer ve Rosa Manus da bu çağrıya katıldı ve kendilerini, kadınlar tarafından ve onlar için yazılmış önemli belgeleri toplamaya adanmışlar. Tarihsel belgelerin korunması gerekliliğine ses veren bu kadınlardan hareketle, burada ileri sürülen temel argüman şudur: Yenilikçi çalışmalar gerçekleştirilmiş ve kadınlara yönelik arşivler oluşturulmuş olsa da, kadın tarihinin korunması hâlâ acil bir ihtiyaçtır ve önemini korumaktadır. Kadın koleksiyonlarının bütünleştirici bir gelişim stratejisine ihtiyacı var ve tarihteki boşluklar kadınlara ayrılmış arşivlerde muhafaza

1. Nathalie Belkin, “If We Were Without A History: The Preservation of Women's History — Collection, Development & Continuing Importance,” *Provenance: Journal of the Society of Georgia Archivists* 33, sy. 1 (2015): 35-48. Tüm hakları saklıdır. Yazarın izniyle yayımlanmıştır.
2. Anke Voss-Hubbard, “No Document-No History’: Mary Ritter Beard and the Early History of Women's Archives,” *The American Archivist* 58, sy. 1 (1995): 16-30.

edilerek doldurulmalı. Bu arşiv ve koleksiyonlar kadın tarihini araştırmak ve incelemek isteyenler için erişilebilir olmalı ve aynı zamanda farklı geçmişlere sahip tüm kadın gruplarını temsil etmeli.

Literatür Taraması

Kadın arşivlerinin bugün nereye konumlandığını ve bu sürecin nerede başladığını anlamak için kadın tarihinin korunmasının erken dönem savunucularına bakmak gerekir. Rosika Schwimmer ve Rosa Manus'tan önce ve Mary Ritter Beard ünlü eşinin gölgesinden çıkmadan evvel, Lucy Stone vardı. Joanna Schneider Zangrando'nun 1973 tarihli "Women in Archives: An Historian's view on the Liberation of Clio [Arşivlerdeki Kadınlar: Clio'nun Kurtuluşuna İlişkin Bir Tarihi Görüşü]" adlı makalesi, önde gelen feminist Lucy Stone'u ve onun 1855'te yakındığı bir sorunu; belgelenmiş kadın tarihinin eksikliğini yansıtıyor. Zangrando'nun makalesi, kadın tarihindeki önemli olaylara dair korunmuş belgelerin eksikliğine ilişkin gözlemleri bakımından dikkat çekicidir. Zangrando'nun ana argümanı, 1970'lerin başında kadın çalışmaları derslerinin üniversite düzeyinde kalıcı ve temel dersler olarak müfredata yerleştirilmesindeki zorluğa odaklanıyor. Ancak aynı zamanda, kendisinin de dikkat çektiği üzere, "Geçmişin değerlendirilmesinde kadınları daha çok kapsayacak herhangi bir değişiklik yeni müfredat malzemelerini, yeni kaynakları ve yenilikçi metodolojileri gerektirir."³ Kadın çalışmaları ve arşivleri belge toplama ve yönetim süreçlerine ilişkin tartışmayı birbirini tamamlayıcı biçimde ele alır. Kadın tarihinin öğretilmesi ve araştırılması için, bunu yeterli ölçüde mümkün kılacak korunmuş ve uygun belgelerin varlığı gereklidir.

Mary Ritter Beard'ın kadınların başarılarının tarihsel olarak korunmasına yönelik çabaları, ilk kez 1850'lerin ortalarında Lucy Stone tarafından öne sürülen görüşlerle örtüşür. Lucy Stone, kendisini hayal kırıklığına uğramış bir kadın olarak tasvir eder: "Bilgi kaynaklarına ulaşmaya çalıştığım da, 'Bu senin için değil, kadınlara uygun değil,' denilerek geri çevrildim."⁴ Ritter Beard aktif biçimde bu durumu değiştirmeye çalıştı. Feminist bir eğitimci olarak Ritter Beard, kadın tarihinin korunmasına yönelik mücadelesini Lucy Stone'un yaşadığı hayal kırıklığı üzerine inşa eder. Anke Voss-Hubbard'ın *American Archivist*'deki [Amerikan Arşivcisi] 1995 tarihli makalesi, Ritter Beard'ı "birçok kolej ve üniversiteye kadınlar tarafından ve onlar hakkında kaynak materyal toplamak için"⁵ ilham veren

ilk kadın olarak gösterir. Voss-Hubbard, Ritter Beard'ın kadın tarihini korumaya adanmış bir arşiv oluşturma çabasını ele alır. Onun karşılaştığı güçlüklerin ve engellerin yanı sıra başarılarından ve başarısızlıklarından da bahseder. Hem Smith hem de Radcliffe College'daki kadın tarihi koleksiyonları bu anlamda dikkate değer nitelikte ve süregelen başarıya ulaşmış iki örnektir.

Barbara Kivel Turoff ise, "Mary Beard: Feminist Educator" [Mary Beard: Feminist Eğitimci] başlıklı makalesinde, Ritter Beard'ı kadınlara ilişkin belgelerin arşiv bağlamında korunması için mücadele eden bir figür olarak ele almayı sürdürür ve bu tartışmayı kadın çalışmalarını daha geniş akademik ortamda güçlendirme bağlamında yürütür. Mary Ritter Beard, kadınların kendi geçmişleri hakkında eğitilmelerinin, kendilerine ve kadın tarihinin önemine bakışlarını değiştireceğine inanıyordu. Bunu gerçekleştirmek için "üniversite yöneticilerini ve öğretim üyelerini, kadın çalışmaları derslerinde kullanılabilecek kadınlara ilişkin koleksiyonlar oluşturmaya teşvik etti."⁶

Stone ve Ritter Beard'ın çabalarına rağmen, kadın tarihine ilişkin korunmuş belgelere erişim hâlâ çeşitli güçlükler barındırmaktadır.⁷ Iowa Eyalet Üniversitesi'ndeki Archives of Women in Science and Engineering [Bilim ve Mühendislikte Kadın Arşivleri] ile Iowa Üniversitesi'ndeki Iowa Women's Archive [Iowa Kadın Arşivleri] üzerine gerçekleştirilen 2007 tarihli bir vaka çalışması, bu alanda hâlâ yapılması gereken çok şey olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, "kadın arşivlerinin, kadınların yaşamlarının ve faaliyetlerinin geleneksel arşivlerde yeterince belgelenmediği varsayımı üzerine kurulduğunu" belirtirler.⁸ Mason ve Zanish-Belcher, bu iki arşivin koleksiyon metodolojisini tartışırken koleksiyonu oluşturan arşivcinin kim olduğuna bağlı olarak neyin koleksiyona dahil edildiği bağlamında toplumsal cinsiyet yanlılığı ve buna bağlı sorunları gözlemler. Eva Moseley'den alıntı yaparak, "arşivcilerin kadınlara ait belgeleri koruma sorumluluğu vardı; ancak tüm arşivciler kadınları yeterince belgelemiş olsaydı, ayrı kadın arşivlerine gerek olmayabilirdi" ifadesini öne sürdüler.⁹

3. Joanna Schneider Zangrando, "An Historian's View on the Liberation of Clio," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 203-214, 209.

4. Zangrando, "An Historian's View," 203.

5. Voss-Hubbard, "No Document-No History": Mary Ritter Beard and the Early History of Women's Archives," 16.

6. Barbara Kivel Turoff, "Mary Beard: Feminist Educator," *The Antioch Review* 37, sy. 3 (1979): 277-292, 277.

7. Mary Ritter Beard'da dair daha ileri tartışmalar ve okumalar Bonnie Smith'in 1984 tarihli "Seeing Mary Beard" başlıklı makalesi ile Margaret Smith Crocco'nun 1997 tarihli "Forceful Yet Forgotten: Mary Ritter Beard and the Writing of History" adlı çalışmasına dayanır. Her iki makale de Kaynakçada ve bu makalede geçtikleri yerlerde tam künyeleriyle verilmiştir.

8. Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, "Raising the Archival Consciousness: How Women's Archives Challenge Traditional Approaches to Collecting and Use, or What's in a Name?," *Library Trends* 56, sy. 2 (2007): 344-359.

9. Mason ve Zanish-Belcher, "Raising the Archival Consciousness," 345.

Arşivci önyargısı, tüm arşivlerde koleksiyon geliştirme ve karar alma süreçlerinde önemli bir sorundur, ancak özellikle kadın tarihini koruyan arşivlerde daha belirgin biçimde görülür. Louise Noun-Mary Louise Smith Iowa Kadın Arşivi'nin küratörü olan Kären M. Mason, arşiv için belge ve malzemelerin elde edilmesinde kullanılan yöntemleri ve karşılaşılan zorlukları ele alırken bu sorunlara dikkat çekti.¹⁰ Özellikle farklı topluluklara ait (örneğin Latin ve yerli Amerikalı kadınların yaşamları ve tarihine ilişkin) pek çok malzemenin hâlâ toplanmamış olduğu bir durumda, neyin koleksiyona dahil edileceğine karar vermenin güçlüklerini vurgular. Ayrıca, daha çok sayıda arşivci istihdam edilememesi de önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır.¹¹

Amerikan Arşivciler Derneği'nin 2011'deki yıllık toplantısında kadın arşivleri konulu bir oturum, kadın arşivlerinin oluşturulması, geliştirilmesi ve finansmanı sorunlarına dikkat çekti. Bu oturumda konuşan Rachel Miller, Danelle Moon ve Anke Voss-Hubbard, New York'taki Dünya Kadın Arşivleri Merkezi, Amsterdam'daki Uluslararası Kadın Hareketi Arşivi (şu anda Aletta Kadın Tarihi Enstitüsü olarak biliniyor) ve merkezi San Francisco'da bulunan sanal Uluslararası Kadın Müzesi örneklerinden hareketle, Mary Ritter Beard, Rosika Schwimmer ve Rosa Manus'un öncü çalışmaları üzerinde durdular. Bu kadınların, kadın tarihinin korunması ve kadın arşivlerinin oluşturulması ihtiyacını vurgulamadaki rollerini tartıştılar. Ritter Beard, Schwimmer ve Manus, yukarıda belirtilen arşiv girişimlerinin itici gücüydü. Konuşmacılar, onların mirasının kadın koleksiyonlarının gelişimini nasıl etkilediğini gösterdiler, ama bu arşivler de sorunsuz değildi; özellikle finansman ve kurumsal destek eksikliği gibi tanıdık sorunlarla karşı karşıyaydı.¹²

Koleksiyon geliştirme, kadın arşivlerinin evriminde büyük rol oynamıştır. Önemli bir çalışma, Jennifer Bernhardt Steadman, Elizabeth Engelhardt, Frances Smith Foster ve Laura Micham'ın 2002 tarihli makalesidir: "Archive Survival Guide: Practical and Theoretical Approaches for the Next Century of Women's Studies Research" [Arşivler İçin Hayatta Kalma Rehberi: Gelecek Yüzyılda Kadın Çalışmaları Araştırmaları için Pratik ve Kurumsal Yaklaşımlar]. Mason'ın gündeme getirdiği konulara çok benzeyen ve bu erişilebilir çalışma, kadın arşivlerinin önemini, kapsamlı koleksiyon yönetimine duyulan ihtiyacı ve kadın merkezli arşivlerin koleksiyonların

oluşturulması ve yönetilmesinde kadın çalışmaları bölümleri ve araştırmacılarla nasıl birlikte çalışabileceğini vurgular. Yazarlar, "arşiv araştırmasının kadın çalışmaları alanı açısından hayati önem taşıdığı" belirtir.¹³ Etkili bir koleksiyon geliştirme ve buna ilişkin politikalar olmaksızın, araştırma için yeterli malzeme bulunamayabilir; bu durum ise yükseköğretim kurumlarında kadın çalışmalarının ortadan kalkmasına yol açabilirdi. Radcliffe College'daki Arthur and Elizabeth Schlesinger Library on the History of Women in America'da el yazmaları küratörü olan Eva Moseley, bu bakış açısını paylaşıyor. Moseley, 1973 tarihli bir makalesinde, kadın tarihine ilişkin koleksiyonların ve belgelerin yetersizliğini ve bu alandaki güçlükleri ele alır. "Kadın hareketine katılan pek çok kişinin belgeleri muhafaza etmenin değerinin farkında olmadığına" işaret ederek, kadın tarihine ilişkin materyallerin toplanmasının bugün ve gelecekte taşıdığı önemi vurgular.¹⁴ Bütün bunlar koleksiyonlarda yetersizliklere yol açmaktaydı, ancak Moseley bu durumun tersine çevrilebilir olduğunu belirtiyordu Moseley, "kadın hareketine katılan pek çok kişinin belgeleri muhafaza etmenin değerinin farkında olmadığına" işaret ederek, kadın tarihine ilişkin materyallerin toplanmasının bugün ve gelecekte taşıdığı önemi vurgular.¹⁵ Bunun kolay ya da uygun maliyetli bir belge toplama yöntemi olduğuna inanmasa da buna değeceğini düşünmektedir.

Kadın Arşivleri ve Koleksiyonlarının Tarihi

Rosika Schwimmer 1935'te Dünya Kadın Arşivleri Merkezi fikriyle Mary Ritter Beard'a başvurduğunda, Ritter Beard zaten kadınların insanlığın gelişimine yaptığı katkıların korunmasının güçlü bir savunucusuydu. "Kadınların her zaman 'erkeklerle yan yana medeniyetin ortak yaratıcıları' olduğuna" ve "geçmişteki ortak liderliklerini belgelemenin kadınların güncel gerçekliğinin içinde yerlerini almada yardımcı olacağına" güçlü bir şekilde inanıyordu.¹⁶ Ritter Beard, kadınların "tarih boyunca boyun eğdirildiği" yönündeki kadın oy hakkı hareketinin ileri sürdüğü görüşleri reddederek "belgesel

10. "IWA" olarak da bilinir ve bu makalede "Iowa Women's Archive/ Iowa Kadın Arşivi" olarak anılmıştır.

11. Kären M. Mason, "Fostering Diversity in Archival Collections," *Collection Management* 27, sy. 2 (2008): 23-31.

12. Rachel Miller, Danelle Moon ve Anke Voss, "Seventy-Five Years of International Women's Collecting: Legacies, Successes, Obstacles, and New Directions," *The American Archivist* 74, Supplement 1 (2011): 506:1-21.

13. Jennifer Bernhardt Steadman, Elizabeth Engelhardt, Frances Smith Foster ve Laura Micham, "Archive Survival Guide: Practical and Theoretical Approaches for the Next Century of Women's Studies Research," *Legacy* 19, sy. 2 (2002): 230-240, 232.

14. Eva Moseley, "Women in Archives: Documenting the History of Women in America," *The American Archivist* 36, sy. 2 (1973): 215-222, 219. Kaynakçada tam künyesi verilen ve gerektiği yerde metinde anılan, koleksiyon politikasının ve yönetiminin önemini anlatan ve tartışan başka makaleler de vardır.

15. Moseley, "Women in Archives: Documenting the History of Women in America," 219.

16. Nancy F. Cott'tan aktaran Voss-Hubbard, "No Document-No History: Mary Ritter Beard and the Early History of Women's Archives," 17.

kanıtların yeniden incelenmesini”¹⁷ talep etti. Böylece, gerekçeleri Schwimmer’inkiyle çelişse bile, fikirlerine bağlılığını korudu. Ritter Beard ve Schwimmer yalnız değildi; kadın tarihinin gelecek kuşaklar için korunmasının son derece önemli olduğuna inanan, kendileriyle benzer düşüncelere sahip dönemin diğer kadınları da onlara katıldı.¹⁸

Burada “Dünya Merkezi” olarak da anılan Dünya Kadın Arşivleri Merkezi fikri, Lucy Stone’un 80 yılı aşkın bir süre önce gerçekleştirmesi engellenen şeyi amaçlıyordu: Kadınlara, kadınlar hakkında tarihsel ve çağdaş belgeler sunmak ve kadın tarihini inceleyip araştırabilecekleri bir erişim imkânı sağlamak. Dünya Merkezi’nin amacı iki yönlüydü. Bir yandan “kadınların bireysel ve örgütsel mücadelelerinin, ilhamlarının ve başarılarının muhafaza edildiği bir merkez olarak hizmet etmek”; diğer yandan ise “yükseköğretim kurumlarında... kültürün...dikkate alınacağı... ‘hayati bir eğitim ortamı’ oluşturmak”tı.¹⁹ Merkezin kuruluşundan itibaren epey sorun vardı. Bir kadın arşivi için kaynak yaratmak son derece güçlü ve yeni kurulan Dünya Merkezi yönetim kurulunun kararlı çabalarına rağmen, geniş çapta duyurulamadı. Ayrıca yeni toplanan ve vaat edilen materyallerin muhafaza edilebileceği yerleşik bir fiziksel arşiv de bulunmuyordu.

Merkezin üyeleri ve destekçileri, aralarında Eleanor Roosevelt, Georgia O’Keeffe ve Brooke Astor’un da bulunduğu güçlü bir kadın grubundan oluşuyordu. Bu kadınların varlığı ve Amelia Earhart’ın kişisel belgelerinin Dünya Merkezi’ne yapılan ilk bağış olması, Dünya Merkezi’nin finansman çabalarına önemli bir avantaj sağlamalıydı. Ama maalesef böyle olmadı. Mali kaynak yetersizliği daha en başından başarısızlığa yol açtı.20 1940’ta Dünya Kadın Arşivleri Merkezi resmen dağıldı. 1930’ların ve 1940’ların ekonomik bunalımı sırasında kadın tarihini korumaya yönelik bir kuruluş için kaynak yaratmak zaten güçlü; Amerika Birleşik Devletleri’nin 2. Dünya Savaşı’na girmesi ise potansiyel gelir kaynaklarını daha da azalttı. Dünya Merkezi’ne yönlendirilebilecek ek kaynaklar, savaş çabalarıyla bağlantılı gruplara ya da hayır kurumlarına aktarıldı.²¹

Smith ve Radcliffe’deki Arşivler

Mary Ritter Beard, Rosika Schwimmer ve destek veren diğer kadınların değer verdikleri düşünceler, Dünya Kadın Arşivleri Merkezi’nin başarısızlığıyla yok olup gitmedi. Ritter Beard için, araştırmacılar ve gelecekteki kadın çalışmaları öğrencileri için kadın tarihini koruma fikri daha da güçlendi. Yeterli mali kaynak sağlanamamış olsa da Merkezin faaliyette bulunduğu beş yıl boyunca önemli ve değerli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Merkezin elde ettiği görünürlük, kadınlardan gelen belgelerin kadınlara ilişkin ve kadınlar üzerine çalışan arşivlere teslim edilmesi ya da bağışlanmasına yönelik taahhütlerin ortaya çıkmasını sağladı. Dünya Merkezi, “özel kişilerde, tarih derneklerinde, üniversitelerde ve diğer arşivlerde bulunan kadınlarla ilgili çeşitli tarihsel belgeleri” tespit etti.²² Ayrıca üyeleri, farklı kurumlarda bulunan belgeler ve kadın çalışmaları alanına ilişkin bilgi kaynaklarını kapsayan kapsamlı listeler oluşturdu. Bu bakımdan Dünya Merkezi bir başarı olarak değerlendirilebilir. Daha önce ya hiç gündeme gelmemiş ya da göz ardı edilmiş olan kadın tarihi için koleksiyon geliştirme çalışmalarını fiilen başlatmıştır.

Mary Ritter Beard, yaşamının geri kalanında kadınlara yönelik arşivlerin oluşturulması için mücadelesini sürdürmüş ve kadınların yaşamlarının geleceğin araştırmacıları ve öğrencileri için belgelenmesini desteklemeye devam etmiştir. Bilgiye geniş ve açık erişimden yanaydı. Ancak, 1940’larda Smith College arşivcisi Margaret Grierson böyle düşünmüyordu. İlk başta, Ritter Beard’ın, adı şimdi Sophia Smith Koleksiyonu olan Smith College arşivlerinin kapsamını tüm kadın tarihini içerecek şekilde genişletme arzusunu tam olarak benimsemedi. Grierson, Smith’in edebi kadınları belgeleyen koleksiyonundan memnundu. Bununla birlikte, zaman içinde dostlukları gelişti ve Grierson kısa süre sonra, Ritter Beard gibi, “Smith’in koleksiyonunu, kadınlarla ilgili ve aynı zamanda kadınlar tarafından yazılmış eserleri... Amerikalı kadınların fikirlerini, ilgi alanlarını, vizyonlarını, çabalarını ve başarılarını kaydeden ve yansıtan materyali de içerecek şekilde yeniden tanımlanması gerektiğine” inanmaya başladı.²³

Margaret Grierson’ın, Smith Koleksiyonu’nun yeniden tanımlanmasına kolej yönetim kurulunun destek vermesini sağlamak için mücadele etmesi gerekiyordu. Öneriyi, ayrı bir kadın koleksiyonuna yönelik yoğun itirazlara karşı savundu. İtiraz edenlerin çoğu, neden ayrı bir koleksiyonun gerekli olduğunu bilmek istiyordu.

17. Voss-Hubbard, “No Document-No History’: Mary Ritter Beard and the Early History of Women’s Archives,” 18.

18. Dünya Merkezi’ni açık biçimde destekleyen diğer kadınlar ise Kathryn McHale, Mary Jobson, Lena Madesin Philips ve Geline MacDonald Bow’dur.

19. Anne Kimbell Relph, “The World Center for Women’s Archives, 1935-1940,” *Signs* 4, sy. 3 (1979): 597-603, 597.

20. Relph, “The World Center for Women’s Archives, 1935-1940,” 598-599.

21. Mary Ritter Beard’ın Kadın Arşivleri Dünya Merkezi dağıldığında birkaç ay öncesinden oradan ayrılmış olduğunu belirtelim.

22. Voss-Hubbard, “No Document-No History’: Mary Ritter Beard and the Early History of Women’s Archives,” 21.

23. Voss-Hubbard, a.g.e., 25-26.

Benzer sorular günümüzde de sıklıkla sorulmaktadır. Kadınların topluma katkılarını ortaya koyan çalışmaların erkeklerinkiyle eşit biçimde belgelenmesi gerekliliği, Ritter Beard ve Grierson'dan bu yana değişmedi.²⁴

Mary Ritter Beard, Smith Arşivleri'nin genişletilmesini ve kapsamının yeniden tanımlanmasını desteklemenin ve etkilemenin yanı sıra, Radcliffe College arşivlerindeki çalışmalara da önemli bir katkıda bulundu. Dünya Kadın Arşivleri Merkezi'nin başarısızlığından sonra, belgelerin, malzemelerin ve listelerin büyük bir kısmı Ritter Beard'ın eline geçti. Dünya Merkezi'nin yoğun çabaları ve bu belgeler hem Smith hem de Radcliffe College'larında kadın tarihinin incelenmesi ve araştırılması için kullanılabilir koleksiyonların oluşmasına zemin hazırladı. Mary Ritter Beard, her iki koleksiyonun da korunması, derlenmesi ve erişimin artırılması yönünde şekillenmesinde belirleyici bir rol oynadı. Radcliffe College arşivleri, Ritter Beard'ın Kadın Hakları Koleksiyonu'nun oluşturulmasına sağladığı katkıyla ilk önemli ivmesini kazandı. Bu koleksiyon, tanınmış süfrajist Maud Wood'un bağışlanan belgelerine dayanıyordu. Mary Ritter Beard, Dünya Kadın Arşivleri Merkezi'nden elinde bulundurduğu belgelerin yanı sıra muhafaza ettiği diğer kadınlara ait belge ve dokümanları da Radcliffe'e verdi. Ancak Radcliffe'teki koleksiyonun yeterince hızlı büyümediğini düşünüyordu.²⁵ Zamanla projeye karşı hayal kırıklığına uğradı ve nihayetinde arşivle arasına mesafe koydu. Buna rağmen, önerileri ve deneyimi arşiv üzerinde etkisini sürdürdü; bu etki yıllar boyunca devam etti.

Koleksiyon Geliştirme: Neden ve Nasıl

Mary Ritter Beard'ın Dünya Merkezi, Smith ve Radcliffe College arşivlerine dair azmi, sözünü sakınmayan mücadelesi ve aktivizmi, gelecekteki kadın arşivlerinin önünü açtı; ancak kadın arşivlerinin sayısı arttıkça karşı karşıya kaldıkları sorunlar da değişti. Güncel sorular, kadın arşivlerinin nasıl kurulacağı ya da nasıl destekleneceği gibi temel meselelerden ziyade, neyin toplanacağı ve koleksiyonun tutarlı ve bağlantılı bir odağa sahip olacak biçimde nasıl geliştirileceği üzerine yoğunlaştı.

Koleksiyon geliştirme, kadın arşivlerinde çalışan arşivciler için giderek daha önemli hale geldi. Eva Moseley, tarihsel olarak, "kadınların ihmal edilmesinin... kadınlara ait belgelere çok az ya da hiç yer verilmemesi ve bu malzemelerin sağlanması için çok az ya da hiç çaba gösterilmemesi anlamına geldiğini" belirtir.²⁶ Smith College

arşivcisi Margaret Grierson bile başlangıçta sadece kadınlara ait ayrı bir belge koleksiyonu oluşturulmasına sıcak bakmamıştı. Geçmişten günümüze kadar devam eden bu tutum, birçok materyalin kaybolmasına ve diğer koleksiyonların dağınık ya da eksik kalmasına yol açmış; bu durum koleksiyon geliştirmenin önemi ne güçlü bir dayanak oluşturmuştur. Bir koleksiyonun odağını koruyabilmesi için iyi tanımlanmış ve tutarlı olması gerekir. Mary Ritter Beard, kadın tarihiyle ilgili her şeyin toplanması gerektiğini ve bir koleksiyonun birleştirici odağının kadınların yaşamları olması gerektiğini çok güçlü bir şekilde savunuyordu. Onun için bu bağlam yeterliydi. Yazarın ve burada anılan araştırmacıların ortak vurgusu, birbiriyle ilişkili materyallerin ideal olarak birlikte toplanması ve birlikte geliştirilmesi gerektiğidir. Ne var ki bu düşüncenin sadeliği, uygulamada her zaman karşılık bulmaz; bu da yukarıda değinilen dağınık ve eksik koleksiyonlara yol açar.

İdeal koleksiyon geliştirme ve buna dair politika oluşturma, yalnızca kadın tarihine adanmış koleksiyonlarda değil, her tür arşivde başarılması zor bir iştir. Mary Ritter Beard istediğini elde etmiş olsaydı, farklı yaşam alanlarından kadınlar tarafından kadınlar için oluşturulan tüm arşivler mümkün olduğunca fazla materyal barındırır. Onun kadın arşivi vizyonu, kadınların tüm tarihini belgelemeyi kapsıyordu. O tarih, tüm kadınlara, araştırmacılara ve kadın çalışmaları öğrencilerine açık olacaktı. İdealist bir hedef olsa da bir koleksiyonun tutarlı kalması ve bu tür belgeleri ve malzemeleri barındırmak için alan sağlanması isteniyorsa, bu gerçekçi bir hedef değildir.

Bununla birlikte, koleksiyonlar arasındaki farklılıklar nedeniyle standartlaştırılmış (tek tip) bir arşiv koleksiyonu modeli de yoktur; çünkü materyallerin koleksiyona kabul edilmesinden önce "çok sayıda mesleki değerlendirme yapılması ve arşiv kuramının yaratıcı biçimde uygulanması gerekmektedir."²⁷ Mary Ritter Beard'ın yaşamı boyunca ise, neyin toplanacağına ilişkin koleksiyon politikaları ve stratejileri konusunda belirgin bir odak bulunmuyordu. Bunu özellikle vurgulamak gerekir çünkü başvurulabilecek ya da ayrı, uzmanlaşmış koleksiyonlar halinde kadın arşivleri bulunmuyordu. Bu ilgi, daha sonra, 1970'lerde ve 1980'lerde geldi. Amerikan Arşivciler Derneği Başkanı F. Gerald Ham 1974'te yaptığı konuşmada "aktivist arşivciler"e çağrıda bulunarak, onların "hangi belgelerin toplanacağına karar verme sürecinde rol almaları ve hatta bu belgeleri aktif biçimde talep etmeleri" gerektiğini savunmuştur. Ham, o dönemdeki koleksiyon oluşturma yöntemlerini "yetersiz"

24. Voss-Hubbard, a.g.e., 26.

25. Voss-Hubbard, a.g.e., 23.

26. Moseley, "Women in Archives: Documenting the History of Women in America," 215.

27. F. Gerald Ham'dan aktaran Cynthia K. Sauer, "Doing the Best We Can? The Use of Collection Development Policies and Cooperative Collection Activities at Manuscript Repositories," *The American Archivist* 64, sy. 2 (2001): 308-349, 308.

olarak nitelendirmiş ve kapsamlı bir koleksiyon geliştirme programı önermiştir.²⁸

Kadın arşivlerinde koleksiyon geliştirme ve buna ilişkin politika oluşturma, diğer arşivlere kıyasla çoğu zaman daha da zordur. Tarihte kadınların belgelenmesinin önemi, tümüyle görünmez olmasa bile, büyük ölçüde gölgede kalmıştır. Arşivciler, hem maddi destek hem de belge bağışı sağlayabilecek potansiyel bağışçılara ulaşmak için çeşitli koleksiyon geliştirme yöntemleri kullanmışlardır. Büyük ve başarılı bir arşiv olsa bile, Iowa Kadın Arşivi, kendi koleksiyon geliştirmesiyle ilgili sorunlar ve sorular söz konusu olduğunda diğerlerinden farklı değildir. Mason ve Zanish-Belcher'in yöntemleri, çalışmalarını basılı yayınların yanı sıra kitle iletişim araçları üzerinden de duyurmayı içerir. Ayrıca arşivin kendi bünyesinde etkinlikler düzenlemekte, farklı ortamlarda sunumlar yapmakta, topluluk etkinliklerine katılmakta ve arşiv hakkında masaüstü sergiler hazırlamaktadır.²⁹ Bu yöntemler, zaman içinde, hem geliştirilmek istenen koleksiyonların ihtiyaçlarına yanıt verecek hem de arşivi daha erişilebilir kılacak şekilde uyarlanmıştır.

Iowa Kadın Arşivleri için, kendi ihtiyaçlarına ve daha geniş topluluğun ihtiyaçlarına uygun bir koleksiyon geliştirme yaklaşımını hayata geçirmek zaman içinde öğrenilen bir süreç olmuştur. Arşivciler, sonuçsuz kalan belge talebi girişimleriyle ve arşivin varlığından haberdar olmayan potansiyel bağışçılarla karşı karşıya kalmıştır. Çeşitli çağrılara yanıt veren az sayıdaki kişi ise bunu yalnızca arşivden zaten haberdar oldukları için yapmıştır. Bu durum, koleksiyon geliştirme yaklaşımında kapsamlı bir yeniden düzenlemeye gidilmesine yol açmış; bu yeni yaklaşım hem topluluktaki kadınları daha iyi yansıtmayı hem de arşivcilerin koleksiyondan ve hedeflenen bağışçı profillerinden beklentilerini gözetmeyi amaçlamıştır. Mason ve Zanish-Belcher, yaptıkları birçok bağış çağrısının fazla göz korkutucu olduğunu belirtir. Bu çağrılar, koleksiyonlarında temsil etmeyi ve görünür kılmayı hedefledikleri kadınların büyük bir bölümünü dışarıda bırakmıştır. Bu örnek, kadın koleksiyonlarında tutarlı ve odaklı bir koleksiyon geliştirme yaklaşımının gerekliliğini ve aynı zamanda topluluğu kapsayıcı olmanın önemini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Kadın tarihinin belgelenmesi amaçlanıyorsa, arşivlerin tüm kadınları kapsamaması gerekir. 18. ve 19. yüzyıl aristokratlarına ek olarak işçi sınıfının, yoksulların ve azın-

lıkların yaşamlarının da korunması önemlidir. Bununla birlikte, arşivlerin kendi bağlamları da gözetilmelidir. Örneğin, 19. yüzyıl New York'unda yaşamış varlıklı bir kadına ait belgelerin toplanması, Orta Batı'daki kadın göçmen işçilere odaklanan bir arşivin ya da serginin kapsamıyla örtüşmez. Bu tür bir değerlendirme nispeten kolay olabilir; ancak diğerleri o kadar kolay değildir. Ayrıca, bazı belgeler için başka bir kurum bulunmadığında ya da belirli belgelere dayanan özel bir koleksiyonun oluşturulması için maddi kaynak sağlanmış olduğunda, bu belgelerden vazgeçmek güçleşir. Bu noktada koleksiyon geliştirme yeniden karmaşık bir mesele hâline gelir ve arşivcinin bir değerlendirme yapması gerekir.

Iowa Kadın Arşivleri'nde koleksiyon geliştirme ve bünyedeki dönüşümü gösteren iyi bir örnek, Mujeres Latinas (Latin Amerika Kökenli Kadınlar) projesi için arşivciler tarafından yürütülen topluma yönelik çalışmalarıdır. Tarihsel olarak, azınlık ve göçmen kadınlara odaklanan arşivler daha az görünür olmuştur. Bu nedenle, potansiyel bağışçılara ulaşmak, bağış toplamak ve koleksiyonun hedef kitlesinin ilgisini çekmek için çeşitli yeni yöntemlerin uygulanması gerekiyordu. Bu doğrultuda Mason ve Zanish-Belcher, bu arşiv projesi için yürütülen çağrı ve tanıtım çalışmalarını özellikle arşivlerden haberdar olmayan kadınlara yönelik olarak kurguladılar. Yöntemlerini uyarlayarak "günlük yaşam içindeki kadınları betimleyen renkli broşürler tasarladılar... metin minimumda tutuldu ve bilinçli olarak mesleki jargondan kaçındılar." 1920'li ve 1960'lı yıllardan Latin Amerikalı kadınların fotoğrafları, "Her kadının bir hikâyesi vardır-bize sizinkini anlatın" sözleriyle sergilendi.³⁰

Amaç, toplumdaki Latin kökenli kadınlara hitap etmektir. Bu tür bir koleksiyon geliştirme yaklaşımı, Iowa Kadın Arşivleri için olduğu kadar, birçok kadın koleksiyonu için de koleksiyon geliştirme çalışmalarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Belgelerin ve materyallerin toplanmasının hedeflendiği topluluğa yönelmek, ilk bakışta basit bir fikir gibi görünebilir. Ancak, Iowa Kadın Arşivleri'ndeki arşivcilerin, bir kadın grubunun dikkatini çekmek ve onlara ulaşabilmek için kendi koleksiyon geliştirme politikalarını gözden geçirmek ve özgül yöntemler geliştirmek zorunda kalmış olmaları, durumun böyle olmadığını göstermektedir. Kadın tarihini belgelemek hâlâ güç bir uğraştır ve kadınlar büyük ölçüde görünmezliğini korumaktadır.

Kadın koleksiyonlarının gelişiminde dikkat çekici bir örnek, International Museum of Women [Uluslararası Kadın Müzesi]'dir. Bu kurum, "duvarları olmayan müze"

28. Cynthia K. Sauer, "Doing the Best We Can? The Use of Collection Development Policies and Cooperative Collection Activities at Manuscript Repositories," 309-310.

29. Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, "Raising the Archival Consciousness: How Women's Archives Challenge Traditional Approaches to Collecting and Use, or What's in a Name?," 352.

30. Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, a.g.e., 352.

olarak tasarlanmış sanal bir müzedir.³¹ Başlangıçta Women's Heritage Museum adını taşıyan Uluslararası Kadın Müzesi, dünyanın dört bir yanındaki kadınların sesini güvence altına almayı amaçlayan, özveriyle çalışan feministlerin düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Arşiv ilk aşamada San Francisco, California merkezli daha geleneksel, fiziksel bir arşiv olarak faaliyet göstermiştir. Amacı, "özellikle oy hakkı hareketi ve uluslararası feminizme odaklanarak, tarihte kadınların katkıları konusunda kamuoyunu bilinçlendirmek ve böylece kadınların toplumdaki konumunu iyileştirmek"ti.³² Ancak bu arşiv de, kadın tarihini korumayı hedefleyen önceki arşivlerle aynı sorunlarla karşı karşıya kaldı. Finansman yetersizliği ve koleksiyon için kalıcı bir mekân sağlanamaması, Women's Heritage Museum'da [Kadın Mirası Müzesi] çalışan kadınların zamanının büyük bölümünü tüketmiştir.

Tıpkı kendisinden önceki Dünya Kadın Arşivleri Merkezi gibi, Kadın Mirası Müzesi de fon bulmaya elverişli olmayan bir dönemde kaynak yaratmaya ve kendine bir mekân bulmaya çalışıyordu. 1980'lerin ortalarında ve 1990'larda, toplumsal amaçlara ayrılan sınırlı ek kaynaklar daha çok AIDS eğitime ve ilgili yardım kuruluşlarına, ayrıca tecavüz ve aile içi şiddetin önlenmesine odaklanan kadın örgütlerine yöneliyordu. Buna rağmen Kadın Mirası Müzesi'ni kuran kadınlar, uzun ve zorlu bir mücadele yürüttü ve sonunda San Francisco Körfez Bölgesi'nde bir yer buldu. Ne yazık ki, Pier 39 alanı, üzerine inşaat yapılamayacak kadar tehlikeli ve yapısal olarak elverişsiz bulundu.³³ Bunun üzerine müze sanal hale geldi, ama San Francisco'da bir ofis buldurmaya da devam etti.

Bugün Uluslararası Kadın Müzesi olarak bilinen bu oluşum, eyaletler arası ve küresel ölçekte geniş bir kitleye ulaşabilmesi ve her türden ziyaretçi, araştırmacı ve öğrenciyi bir araya getirebilmesiyle dikkat çeker. Çevrimiçi sergileri ve koleksiyonları geniş ve çeşitlidir, farklı kesimlerden kadınların deneyimlerini kapsar. Sergi ve programlardan sorumlu başkan yardımcısı Catherine King'in belirttiği gibi, "müze, eserleri ve nesnelere toplamaz ya da muhafaza etmez, ancak kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak, geçmişten günümüze uzanan kritik toplumsal meseleler ve insan hakları bağlamında 'dünyanın dört bir yanındaki kadınların sanat ve fikirlerine küratörlük yapma' misyonunu üstlenir."³⁴ Bu tür bir yaklaşım, koleksiyon geliştirme anlayışının bir örneğini oluşturur ve bireylerin kendi hikâyelerini ve

geçmişlerini gelecek kuşaklar için çevrimiçi ortamda kayıt altına almalarına imkân tanır.³⁵

Sözlü tarihler çalışmaları da koleksiyon geliştirme ve kadın tarihinin korunmasıyla ilgili tartışmalarda giderek daha görünür hâle gelmiştir.³⁶ Nicole Dalmer, güncel bağlamlar ve kadınların karşı karşıya olduğu sorunlar ile koleksiyonlar ve koleksiyon geliştirme geleceğe yönelik etkileri üzerine yazmaktadır. Kendisinden önceki sözlü tarih savunucularının görüşlerini yineleyerek şunları not eder: "Kadın koleksiyonları ve kadın merkezli arşivler... çoğu zaman toplum genelinde kadınların ilerleme ve eşitlik mücadelesinin durumunu yansıtır."³⁷ Nicole Dalmer, kadınlara ait belgelerin kadın arşivlerine ve koleksiyonlarına bağışlanmasının sürekliliğini sağlamak için, kadınlara önemli olduklarını fark ettirmenin gerekliliğini tartışır.

Kadınlar, kendi tarihlerinin ve yaşamlarının önemli olduğuna inanmalıdır. Bunu güçlendirmenin yollarından biri de sözlü tarihtir. Hikâyeleri, kadınların kendi anlatımlarından doğrudan duymanın güçlü bir etkisi vardır. Genel olarak sözlü tarih, her çalışma alanı için zengin bir bağlam sunar. Özellikle kadınların sözlü tarihinin kaydedilmesi, azınlık kadınlarının belgelenmesinde önemli bir rol oynama potansiyeli taşır. Kadın tarihi alanında çoğu zaman eksik olan, işte bu kadınların hikâyeleri ve kişisel geçmişleridir; ayrıca bu kadınların belgelerini arşivlere bağışlamayı düşünmeleri ya da bu yönde kendilerine ulaşılması da pek olası değildir.

Kadın merkezli arşivler ve koleksiyonlar ana akım koleksiyonlarda büyük ölçüde belgelenmeden kalan bir gruba sesini kazandırmak amacıyla var olmakta ve geliştirilmektedir. Sözlü tarih, hayatın her kesiminden kadına hitap edebilme gücüyle bu durumu değiştirmeye katkıda bulunabilir. Arşivcinin rolü, kadınlara ilişkin belgelerin bağışlanmasını, kadın tarihinin kayıt altına alınmasını sağlamak ve bu alandaki çalışmaların görünürlüğünü artırmaya yönelik faaliyetleri sürdürmek ve teşvik etmektir.³⁸ Sözlü tarihin, tarihin güvenilir bir belgeleme biçimi olarak değerlendirilmesi, bazı arşivciler ve tarihçiler tarafından sorunlu görülebilir ve özgünlük meselesine ilişkin soru işaretleri doğurabilir. Bununla birlikte, aynı durum yazılı kayıtların tümü için de geçerlidir.

31. Miller vd., "Seventy-Five Years of International Women's Collecting," 506:15.

32. Miller vd., a.g.e., 506:16.

33. Miller vd., a.g.e., 506:17.

34. Miller vd., a.g.e., 506:20.

35. Uluslararası Kadın Müzesi'nin web sitesi: <http://imow.org/home/index>

36. Sözlü tarihin tarihi değeri ve arşivdeki rolü hakkında detaylı ve ilginç bir araştırma için, bkz: Ellen D. Swain, "Oral History in the Archives: Its Documentary Role in the Twenty-First Century," *The American Archivist* 66, sy. 1 (2003): 139-158.

37. Nicole Dalmer, "Women in Archives: Present Contexts and Future Implications," *Feliciter* 58, sy. 4 (2012): 26-28, 26.

38. Dalmer, "Women in Archives: Present Contexts and Future Implications," 27-28.

Sözlü tarih, üretildiği bağlamı yansıtmaması bakımından güçlü ve kullanışlı bir çerçeve sunar. Sözlü tarihin nesnel olmaktan çok öznel olduğu ileri sürülebilir. Ancak bu durum, tüm tarihsel kayıt türleri için de geçerlidir.

Koleksiyon geliştirme düşünüldüğünde, engelleri görmek daha kolaydır. Sözlü tarihin olası özneliği, tanım eksikliği ve bir arşivi büyütme için çok az fon bulunması bu makalede zaten tartışılmış birkaç örnektir. Ancak, dikkate değer koleksiyon geliştirme yöntemlerinden biri, "ortak koleksiyon yapma" fikridir.³⁹ Arşivlerin işbirliği yaparak ortak koleksiyon oluşturması hakkında çok sayıda olumsuz literatür bulunsa da ve alandaki birçok uzman bunun maliyet açısından verimli olmadığını söylese de, bu uygulama bir noktaya kadar başarılı ve değerli sayılır.⁴⁰

Arşivler arasındaki işbirliği, başlangıçta bir kuruma yönelmiş belge ve evrakların, arşivler arası bilgi paylaşımına imkân tanıyan ve bu bakımdan daha uygun olan başka bir kurumda toplanmasına yol açabilir. Bu durum, "koleksiyonlar üzerindeki rekabetin bir ölçüde ortadan kalkmasını" sağlayabilir ve "arşivlerin mevcut koleksiyonlarını karşılıklı olarak değerlendirdikleri yüz yüze görüşmeleri"⁴¹ teşvik edebilir. Bu yaklaşım, kadınlara ait belgelerin tutarlı ve bütünlüklü koleksiyonlar halinde oluşturulması gereksinimiyle de örtüşür. İşbirliğine dayalı koleksiyon geliştirme, belirli bir arşiv türüne özgü değildir; ancak kadın arşivleri bu yaklaşımdan önemli ölçüde yarar sağlayabilir. Hatta Mary Ritter Beard'ın da bu tür bir işbirliğini destekleyeceği düşünülebilir.

Kadın arşivlerinde koleksiyon geliştirme bakımından bir diğer önemli unsur, tutarlı ve bütünlüklü koleksiyon ölçütlerinin belirlenmesidir. Elizabeth A. Novara, 2013 tarihli makalesinde kadınların, özellikle de eyalet yasa yapıcılarında yer alan kadınların siyasal belgelerinin toplanmasında karşılaşılan güçlükleri ele alır. Novara, "Maryland Üniversitesi... Özel Koleksiyonları'nın, Maryland'e ilişkin siyasal belgeleri ve daha özelden yerel, eyalet ve ulusal siyasette kadınlarla ilgili materyalleri toplama konusunda uzun bir geçmişe sahip olduğunu"⁴² belirtir. Bu arşiv özellikle bir kadın arşivi değil; daha ziyade çeşitli koleksiyonları barındıran büyük bir arşivdir. Ancak, Washington D.C.'ye yakın stratejik konumu sayesinde, siyasal belgeler için önemli bir başvuru merkezi olma potansiyeline sahiptir. Bunun

yanı sıra, kadın siyasetçilere ait belgeleri toplayan arşivlerin sınırlı olması nedeniyle, Maryland Üniversitesi zamanla kadınlara ilişkin siyasal koleksiyonların geliştirilmesine yönelmiştir.⁴³

Novara, kadın eyalet milletvekillerine ait belge ve materyallerin toplanmasına odaklanan bir arşiv oluşturulabilmesi için belirli ilkelerin ortaya konulması gerektiğini savunur. Geliştirdiği bu ilkeler, kadın arşiv koleksiyonlarında genel koleksiyon geliştirme amacıyla kullanılmak üzere güçlü bir örnek teşkil eder. Novara, arşivci Faye Phillips'in 1984 tarihli koleksiyon geliştirme çerçevesinde ortaya koyduğu politikalarından yararlanarak, toplumsal cinsiyetin -kadın arşivlerinde dahi-koleksiyon kararlarını nasıl etkileyebileceğini tartışır. Novara'nın ele aldığı dokuz kriter; coğrafya, liderlik, yasama faaliyetleri, çeşitlilik, üyelik, görev süresi, tarihsel önem, ilişkili toplumsal ve siyasal konular ve esnekliktir.⁴⁴ Novara'nın yaklaşımında, neyin koleksiyona dahil edileceğine karar verilirken her bir unsurun ayrı ayrı değerlendirilmesi, arşive kabul sürecinin daha sağlam bir temele oturmasına katkı sağlar. Böylece arşivci, koleksiyona ilişkin bilgisine dayanarak daha kapsamlı ve bilinçli kararlar verebilir; bu da koleksiyonun genel bütünlüğünü ve gücünü artırır.

Arşivlerin kendileri gibi, Novara'nın kriterleri de herkeşe uyan tek tip bir çözüm sunmaz. Kadın koleksiyonları yalnızca toplumsal cinsiyet ilişkileriyle sınırlı kalmayan; toplumsal hareketler, sınıf mücadeleleri, ırk ilişkileri ve cinsellik gibi daha derin ve katmanlı alanlara uzanan bütünlük sorunlarıyla karşı karşıyadır. Burada tartışıldığı gibi, kadın koleksiyonlarında koleksiyon geliştirme, farklı toplumsal arka planlardan gelen kadınları kapsamalı; bunu yaparken de koleksiyonun bütünlüğünü ve odağını korumalıdır. Ancak Novara'nın dokuz maddelik çerçevesi önemli bir başlangıç noktası sunar. Bu durum, koleksiyon geliştirmenin neden bu kadar kritik olduğunu ve arşivcinin rolünün süreklilik taşıdığını açıkça ortaya koyar. Bir koleksiyonun kapsamı içinde alınan bilinçli ve yerinde kararlar en yüksek önceliktedir; bu, özellikle genel arşivlere kıyasla daha küçük ölçekli ve kimi zaman daha sınırlı kaynakları olan kadın koleksiyonları için daha da belirgindir.

Kadın Arşivleri ve Kadın Çalışmaları

Kadın arşivlerinin gelişimi açısından bir diğer önemli unsur da, mevcut bilgi birikiminin araştırmalar ve kadın çalışmaları için erişilebilir olmasıdır. Daha önce belirtildiği gibi, Mary Ritter Beard'ın amacı, kadınlara

39. Sauer, "Doing the Best We Can?", 312.

40. Richard Cameron, F. Gerald Ham ve Anne Kenney'den aktaran Sauer, "Doing the Best We Can?," 312-314.

41. Sauer, a.g.e., 325, Frank Boles'dan aktaran.

42. Elizabeth A. Novara, "Documenting Maryland Women State Legislators: The Politics of Collecting Women's Political Papers," *The American Archivist* 76, sy. 1 (2013): 196-214, 198.

43. Novara, "Documenting Maryland Women State Legislators: The Politics of Collecting Women's Political Papers," 200.

44. Novara, a.g.e., 204-206. Tablo dokuz kriterin her birini detaylı şekilde açıklarak yazılmıştır.

ilişkin her tür malzemeyi erişime açarak etkin araştırma ve eğitimin mümkün hale gelmesini sağlamaktır. Bu ise son derece kapsamlı ve neredeyse imkânsız bir görev olacaktır. Bununla birlikte, bir arşiv bunu mümkün olduğunca bütünlüklü ve sistemli bir biçimde gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Duke Üniversitesi'nin Rubenstein Nadir Kitap ve El Yazmaları Kütüphanesi bünyesinde yer alan Sallie Bingham Kadın Tarihi ve Kültürü Merkezi, üniversite içinde ve daha geniş topluluk düzeyinde, "toplamayı hedeflediği koleksiyon türleri ve bunları tanıtmaya biçimleriyle sınırları zorlayan" bir kurum olarak öne çıkar.⁴⁵ Sallie Bingham Merkezi, Iowa Kadın Arşivleri'nin koleksiyon geliştirme ve ilgi uyandırma amacıyla kullandığı ölçütlerin birçoğundan yararlanırken, aynı zamanda kadınların kamusal ve özel yaşamlarına ilişkin yayımlanmış ve yayımlanmamış çeşitli materyalleri edinme, koruma ve erişilebilir hale getirme sorumluluğunu da üstlenmiştir.

Arşiv, adını aldığı feminist yazar Sallie Bingham'ın, kendi belgelerini "kadın lisans öğrencileri ve akademisyenler için kolayca erişilebilir kılacak" bir kuruma vermek istemesinden doğmuştur ve bu nedenle dikkate değerdir.⁴⁶ Akademiye kadın çalışmalarının yeterli düzeyde gelişebilmesi için "yeni kaynaklara ve yenilikçi metodolojilere" ihtiyaç olduğunu vurgulayan Joanna Schneider Zangrando'nun sözlerini hatırlarsak, Sallie Bingham Merkezi tam da bu doğrultuda çalışmalar yürütmektedir.⁴⁷ Sallie Bingham Merkezi, kadın çalışmaları alanında önemli ve etkili bir kurumsal yapı haline gelmiştir.

Koleksiyon, geniş ve çeşitli bir kadın yelpazesini kapsar. Kapsanan konular arasında beyaz olmayan kadınlar, Güneyli kadınlar, kadın aktivizmi ve aktivistler; kuram, kadın sağlığı ve sanatının yanı sıra kadınlar ve genç kızlar tarafından ve onlar için üretilen edebiyat yer alır. Arşiv, ölçeği, erişilebilirlik ve yenilikçi yaklaşımıyla Duke Üniversitesi'ndeki kadın çalışmaları programını güçlendirmiştir. Sallie Bingham Merkezi, koleksiyon geliştirme yaklaşımının ve genel çalışma anlayışının bir parçası olarak işbirliği ve ortak üretimi de benimser. Merkez bu yaklaşımını 2003 yılında kadın sağlığı hareketinin belgelenmesi ve Roe v. Wade kararının (ABD'de kürtaj hakkına ilişkin Yüksek Mahkeme kararı) anılması üzerine düzenlenen bir sempozyumda ortaya koymuştur. Sempozyum sırasında, "Duke'un akademik birimleri ve tıp merkezinden öğretim üyeleri, öğrenciler ve personel, topluluk üyeleriyle birlikte... feminizme ilişkin çeşitli

başlıkları ele almıştır."⁴⁸ Tüm bunlar, kadın arşivlerinin kadın çalışmaları öğrencileri ve araştırmacıları için taşıdığı önemli rolü açıkça göstermektedir.

Ne yazık ki bu işbirliği örneği, arşivler ve kadın çalışmaları alanında, özellikle de kadın arşivleri söz konusu olduğunda kuraldan ziyade istisna niteliğindedir. Pek çok kadın arşivi görece izole durumdadır; bu arşivlerin materyallerinden çoğunlukla yalnızca araştırmacılar, öğretim üyeleri ve kadın çalışmaları öğrencileri yararlanmaktadır. Arşivciler, tek ve güçlü bir yapı oluşturmak yerine, koleksiyon ve koleksiyon geliştirme süreçleriyle çoğunlukla birbirinden bağımsız biçimde ilgilenmektedir. Steadman, Engelhard, Foster ve Micham bu durumun değişmesi gerektiğini savunur. Söz konusu makale kadın çalışmaları alanındaki pek çok araştırmacının dahi yaptıkları çalışmalarda arşivlerden yararlanmadığını ortaya koyar. Steadman ve diğerlerine göre, "arşiv araştırmasının Kadın Çalışmaları alanı bakımından taşıdığı sonuçlar hayati önemdedir." "Kadınların deneyimlerine ve tarihine ilişkin sağlıklı kuramlar ... farklı kadın gruplarına dair yeterli verinin varlığına bağlıdır."⁴⁹ Yazarlar ayrıca, kadın çalışmaları bölümleri gelişmeye devam etse de, bu alandaki çeşitliliğin büyük ölçüde Batı dünyasındaki kadınların deneyimleriyle sınırlı kaldığını ileri sürer. Bu durum, gelişmekte olan ülkelerdeki kadınlara ve onların tarihine ilişkin geniş kesimlerin dışarıda kalmasına yol açmaktadır.

Kadın çalışmaları öğrencilerinin, feminist araştırmacıların ve arşivcilerin bir araya gelmesi tam da bu noktada önem kazanmaktadır. Steadman ve diğerleri, kadın çalışmaları lisans ve lisansüstü programları için geliştirilecek yeni müfredatın, "arşivlerle çalışmanın geleneksel yöntemlerini" içermesi gerektiğini, çünkü "arşiv araştırmasının, kadınların yaşamlarına ilişkin birincil kaynaklara erişim sağladığını" ileri sürer.⁵⁰ Bunun kadın çalışmaları alanındaki diyalogu ve kaynak kullanımını genişleteceğini ve böylece daha çeşitli kadın deneyimlerine yönelik araştırmaları derinleştireceğini savunurlar. Bu durum aynı zamanda öğrenciler, araştırmacılar ve arşivciler arasındaki işbirliğinin etkili bir örneğini oluşturur. Erkek egemen koleksiyonlardan kadın odaklı koleksiyonlara doğru yönelen bu dönüşüm, kadınlar arasındaki işbirliğinin araştırmayı geliştirebileceğini ve koleksiyon geliştirme süreçlerini teşvik edebileceğini göstermektedir.⁵¹

Kadın çalışmaları ve arşiv araştırmaları arasındaki ilişkiyi tartışan Mason ve Zanish-Belcher, "Kadın arşivlerinin

45. Ginny Daley'den aktaran Laura Micham, "The Sallie Bingham Center for Women's History and Culture: Research, Ethics, and Activism in the Archives," *NWSA Journal* 16, sy. 2 (2004): 177-179, 177.

46. Micham, "The Sallie Bingham Center for Women's History and Culture: Research, Ethics, and Activism in the Archives," 177.

47. Zangrando, "An Historian's View," 209.

48. Micham, "The Sallie Bingham Center," 178.

49. Steadman vd., "Archive Survival Guide," 232.

50. Steadman vd., a.g.e., 232.

51. Steadman vd., a.g.e., 232.

çoğu üniversitelerde yer aldığından... öğrenciler ve akademisyenler genellikle başlıca kullanıcı grubunu oluşturur" diye belirtir.⁵² Iowa Kadın Arşivleri'ndeki deneyimleri, Steadman ve diğerlerinin makalelerinde tartıştıkları yaklaşımın nasıl hayata geçirildiğini ve işbirliğinin bu süreçte nasıl öncü bir rol oynadığını bir kez daha gösteriyor. Çevrimiçi arama kılavuzları ve çeşitli dijital platformlar aracılığıyla, kadın tarihi koleksiyonlarını kullanan araştırmacıların sayısı ve çeşitliliği önemli ölçüde artmıştır. Iowa Kadın Arşivleri, üniversite sınırlarının ötesine geçerek lisans ve lisansüstü öğrencilerle işbirliğini güçlendirmeyi amaçlayan kamusal eğitim faaliyetleri de yürütmektedir. Bu yaklaşımın önemi, "arşivlerin yalnızca tarihi korumakla kalmayıp ... aynı zamanda kadınların ortak tarihlerini hatırlayabilecekleri somut bir mekân sağlamasında" açıkça görülmektedir.⁵³ Kadın arşivleri ya da kadın çalışmaları alanındaki öğrenciler bağlamında bu önemi göz ardı etmemek gerekir.

Sonuç

Smith College, Radcliffe College, Iowa Üniversitesi ve Iowa Eyalet Üniversitesi'nde bulunan köklü arşiv koleksiyonlarının, kadın tarihinin korunması ve sürekliliğinin sağlanması bakımından güvenilir merkezler olduğu tartışmasızdır. Bu kurumlar, farklı kadın gruplarının tarihine odaklanan daha küçük koleksiyonların oluşmasına öncülük ettiler. Öne çıkan örnekler arasında Sallie Bingham Kadın Tarihi ve Kültürü Merkezi ile Maryland Üniversitesi'ndeki kadınların siyasal belgelerine ilişkin koleksiyon ve bu koleksiyon kapsamında geliştirilen ölçütler yer alır. Bununla birlikte, koleksiyon politikası ve geliştirme alanında daha fazlasını başarabileceğimize inanıyorum. Mary Ritter Beard ve Lucy Stone gibi isimleri - ve kadınlara ait tarihsel belgelerin korunması için verdikleri mücadeleyi unutmamalıyız. Koleksiyon geliştirme çalışmaları, toplumumuzdaki tüm kadınları kapsayıcı olmaya devam etmelidir. Azınlık ve göçmen kadınların daha fazla dahil edilmesi ve bunu sağlamanın bir yolu olarak sözlü tarihe odaklanılması bu yönde atılabilecek iyi bir başlangıçtır.

Geleceğe yönelik olarak kadın çalışmaları alanında yapabileceğimiz çok iş var daha. Bu metin boyunca da gösterildiği üzere, kadın çalışmaları dersleri ve programlarının yalnızca özel kadın kolejleriyle sınırlı kalmayıp daha geniş bir akademik alanda varlığını sürdürebilmesi için, herkesin erişimine olanak sağlayacak koleksiyonların ve koleksiyon geliştirme çalışmalarının desteklenmesi gerekmektedir. Kadın çalışmaları öğrencileri arşivlerde

araştırma yapmaya teşvik edilmeli ve bu kaynaklardan en geniş biçimde yararlanmaları sağlanmalıdır. Kadın çalışmaları alanındaki akademik üretim, ancak araştırmacılar, öğretim üyeleri ve arşivciler arasındaki işbirliği sayesinde çeşitliliğini artırabilir. Bu kişiler, araştırmacıların bulgularını paylaşması yoluyla kadınlara ilişkin araştırma alanlarını ve süregelen koleksiyon geliştirme çalışmalarını birlikte ilerletebilirler. Buna karşılık arşivciler de koleksiyonların kapsamı ve içeriğinin genişliği hakkında araştırmacılara değerli bilgiler sunabilir. Bu karşılıklı etkileşim, koleksiyon oluşturmak ve gelişimini şekillendirmek için önemli bir imkân sağlayacaktır.⁵⁴

Genel olarak, geçmişteki ve günümüzdeki tartışmaların da gösterdiği üzere, kadın koleksiyonlarının ve koleksiyon geliştirme çalışmalarının önemi, bugün kadın çalışmalarının sürdürülebilirliği ve kadın tarihinin korunması bakımından belirleyici niteliktedir. Bu makale boyunca ortaya konulduğu gibi, kadınlara ilişkin güçlü arşiv koleksiyonları mevcuttur ve bunların önemi üzerine tartışmalar sürmektedir. Ancak bu durum şu soruyu da gündeme getiriyor: Bu yeterli midir? Mary Ritter Beard, Rosika Schwimmer ve Dünya Kadın Arşivleri Merkezi'nin kurulmasına destek veren diğer pek çok kadının bugün yapılan çalışmalardan gurur duyacağını düşünmek isteriz; fakat onlar yine de bu koleksiyonların geliştirilmesi ve tam potansiyellerine ulaşacak biçimde büyütülmesi için daha fazlasının yapılması gerektiğine inanırlardı.

52. Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, "Raising the Archival Consciousness," 354.

53. Kären M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, a.g.e., 355.

54. Steadman vd., "Archive Survival Guide," 238.